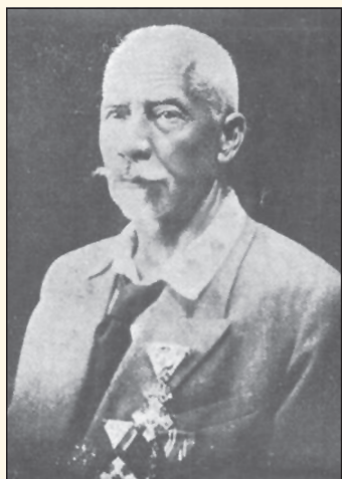

Личности от историята: Тодор Йончев

Изключителната личност на **ТОДОР ЙОНЧЕВ** не може да се опише в една страница. На привържениците на кооперативната идея и движение в България той е познат като един от основоположниците на кооперативното движение у нас. Известен е и като един от основателите на Съюза на химиците в България. А знаете ли, че Тодор Йончев е човекът, който се осмелява да оспори релативната теория на Айнщайн? Той е необхватна вселена и безспорен новатор. Чували ли сте фразата Тодор Йончев – Олимпиаца? Наричан е така, защото великият българин има принос и в тази област. Благодарение на него България взема участие в Първите съвременни олимпийски игри в Атина през 1896 г. Неслучайно, Тодор Йончев е смятан за един от най-влиятелните българи и е вписан в трети том на „Енциклопедия на България“.

Преди по-малко от месец светът бе свидетел и преживя еуфорията на олимпийските игри. Хиляди спортисти от цял свят се събраха в Лондон и представиха страните си. Всеки от нас съпреживя представянето на нашите олимпийски спортисти. Любопитно ще ви е да разберете, че България взема участие още в Първите съвременни олимпийски игри в Атина през далечната 1896 г. А това става възможно благодарение на Тодор Йончев. Приносът му за развитието на спорта сред младежите и олимпийското движение е безспорен.

Гимнастическите дружества

Осъзнавайки, че училището като институция не може да реши самостоятелно проблема за физическото развитие и нравствено възпитание на обществото, Тодор Йончев се отдава изцяло на идеята за създаване на гражданско гимнастическо движение, по подобие на Германия, Швейцария, Чехия, Франция и Швеция.

Още докато следвал в Австрия и Швейцария, той се запознал отблизо с гимнастическите дружества зад граница. Активен техен член, Тодор Йончев остава убеден, че физическата култура и спорта не само ще спомогнат за развитието на освободена България, но и ще повдигнат духа и развитието на подрастващите поколения. Така той създава цяла философия и я превъплъщава в реалността като създава уникална обществено-културна организация - Съюзът на българските гимнастически дружества „Юнак“. Тази организация е нещо различно –

тя е организация за „телесно, морално и духовно възпитание на младежта“.

На първо място Йончев, съвместно с народния поборник от Априлското въстание и министър на народното просвещение в правителството на Стефан Стамболов Георги Живков, успява да подготви и организира идването на 10 швейцарски учители по гимнастика. С тях той изгражда общи идейни позиции и цели относно насоките в развитието на физическата култура в България: създаване на съвременно училищно възпитание и обвързването му със силно гражданско гимнастическо движение, чрез които да се даде едно пълноценно здравно, морално и нравствено развитие и възпитание на нашата младеж.

Швейцарските учители, пристигнали в България, оказват пълна идейна подкрепа и с изключителен ентузиазъм съдействат на Тодор Йончев в създаването на първите Юнашки дружества у нас в периода 1895-1897 г. Юнашки дружества се създават в градовете София, Кюстендил, Казанлък, Габрово, Варна, Лом, Габрово, Пловдив, Русе и др. - там, където са изпратени да учителстват швейцарските учители. В тях членували както ученици от гимназиите и педагогическите училища, така и представители на интелигенцията, държавната администрация, занаятчий и селяни - един широк социален състав, който е имал за цел да насърчава единството на нашия народ.

Олимпийските игри през 1896 г.

Един от най-високите върхове на родолюбивия Тодор Йончев е постиже-

нието, че благодарение на него България става една от 14-те страни възобновителки на античните олимпийски игри в Атина през 1896 г. България заминава за олимпийските игри с делегация от 5 човека, под ръководството на Тодор Йончев и един състезател - швейцарския учител Шарл Шампо, приел българска фамилия - Шампов. Той взема участие в състезанията по гимнастика, в „прескок надлъж“. Така България става една от 14-те страни - участнички в Първите съвременни олимпийски игри.

Кой е Тодор Йончев?

Роден в семейството на богатия местен търговец чорбаджи Йончо Тончев на 9 декември 1859 г. в град Лом. Първоначалното си образование получава в Ломското взаимно училище. Получава стипендия от Австрийския ориенталски музей и заминава да учи във Виена (от 1874 до 1881 г.). Там той, заедно с още 20 млади българи, е обучаван за учител под ръководството на Феликс Каниц. Докато е в австрийската столица, Тодор Йончев посещава и консерватория, където изучава пиано и цигулка. Следва и една година химия.

Когато се завръща в България, през 1882 г., е разпределен от министъра на народното просвещение за учител в Шуменското държавно педагогическо училище. В Шумен въвежда наученото и видяното в европейската столица Виена и среща бъдещата си съпруга.

Верен на вътрешния си порив за усъвършенстване и желание за научаване на нови неща, през 1885 г. той зами-

нава да продължи обучението си в Швейцария. Избира агрикултурна химия и завършва Политехниката (земелски и химически отдели). Придобива титлата професор.

През 1888 г. в България се завръща от любов. Любов към родината и любов към избраницата на сърцето му - Калина, с която създават семейство. Назначават го за учител в Държавното земелско практическо училище в с. Садово, където преподава агрикултурна химия и скотовъдство.

Житейският му път го отвежда в Пирдопска околия. През 1890 г. става инспектор на Пирдопското учебно окръжие и започва да разгръща голяма дейност. Тук среща писателя и публицист, Тодор Влайков. Заедно стават инициатори за създаването на първата кооперация не само в България, но и на Балканите. Сдружението носи

името Мирковско заемо-давно спестовно земелско дружество „Орало“, което има за цел да обедини жителите на село Мирково в борбата с лихварството. Основоположниците на кооперативното движение в България създават и напълно европейски устав на сдружението.

Тодор Йончев има един син и две дъщери. Живненият му път приключва на 30 ноември 1940 г. след като оставя дълбоки следи в българската история.

Използвани са материали от книгата „Тодор Йончев - Олимпиаца“ на Зоя Апостолова и статията на доц. Лозан Митев – „Национална спортна академия „Васил Левски“ - „Примерът на Съюза на българските гимнастически дружества „Юнак“ за възпитанието и опазването на българската младеж 1895-1946 г.“

Барелефът на основоположниците на кооперативното движение в България, Тодор Йончев и Тодор Влайков пред сградата на Централния кооперативен съюз. Той бе изработен по решение на Управителния съвет на ЦКС и тържествено открит от президента на Република България - Георги Първанов през 2006 г.